Jitka Vodňanská (milenka Havla a úspěšná psycholožka) napsala knihu: Voda, která hoří. Napsala přitom spousty faktů, které jsou zajímavé.

Vladimír Pikora | 15. listopadu 2018

Vladimír Pikora: Voda, která hoří aneb Listopadová revoluce byla měkká, z estébáků udělala úspěšné podnikatele

Tak tu zase máme výročí 17. listopadu. Dost dobrá příležitost zamyslet se, co nám přinesl 17. listopad 1989. Jasně, konec socialismu, nádech svobody. Ale dál? Chci říct: 29 let je už dost dlouhá doba na to, aby demokracie a svoboda prošly dětstvím, pubertou, mladou naivní dospělostí – a zmoudřely natolik, aby dokázaly samy sebe sebekriticky posoudit. Aby to, co kdysi bylo překryto nánosem idealismu, bylo viděno ve světle realističtějším. Jsme takového realismu schopni?

K narozeninám jsem si přál knihu Jitky Vodňanské: „Voda, která hoří“. Tušil jsem, že mě její příběh zaujme. Netušil jsem ale, jak je tenhle příběh překvapivě realistickým zrcadlem doby, kterou si právě připomínáme.

No ano, příběh mě skutečně zaujal, bohužel ale úplně jinak, než jak byl nejspíš autorkou zamýšlen. Vyprávění bere iluze o prezidentovi.

Václav Havel byl i pro mě dlouho ikonou dobrých vlastností. Rok 1989 mě zastihl jako dítě, takže jsem hodně přebíral názory dospělých. Když zemřel – to už jsem byl samozřejmě dospělý – byli lidé nešťastní. Zemřela jejich modla. Mluvili o něm, jako by nebyl člověk z masa a kostí, ale nadčlověk. Tato kniha však čtenáře usadí. Havel je vylíčen jako každý jiný s dobrými i špatnými stránkami.

Kniha nemění jen mainstreamový náhled na Havla, ale na celou socialistickou společnost. Já jsem jako dítě vnímal život asi takto: práce, večerní vymývání mozku v televizi, brzo spát, brzo vstát a zase práce. Dovolené v NDR a jednou za celé dětství v Jugoslávii.

Vodňanská popisuje jiný socialismus. Klídek, pohodička, jeden mejdan za druhým. Mnohokrát píše, že bylo štěstí, že tou dobou nebyly běžně dostupné drogy, protože jinak by v nich jela. Jeden vztah za druhým a k tomu zábava a cestování. Před rokem 68 pobývala dlouhodobě v Západním Německu a ve Francii. Byt jí koupila babička za našetřené peníze. Proč neznám nikoho, komu by babička nenašetřila na byt? Co dělali moji rodiče špatně? Na Západě byli jen díky tomu, že tam každému z rodičů emigroval sourozenec. Mohli za ním jet, ale jen sami, aby taky nemohli emigrovat s rodinou. Vodňanská ale byla v USA i s manželem. A hned si troufne navštívit režimu nepohledné lidi, jako byl Voskovec.

Byla to evidentně úplně jiná vrstva socialistické společnosti. Měla „všechno“. Ano, čas od času odvedli disidenty na výslech, ale za 48 hodin se vrátili a pařilo se dál. Takový socialismus ale většina lidí dnes nepamatuje.

Kniha ukazuje pro mě falešnou morálku disidentů. Scházeli se jako elita zaštítěná jmény, jako například Tomáš Halík, aby přitom navazovali a měnili vztahy jak ponožky. Tak třeba Havel odchází do vězení. Tou dobou má vedle Olgy ještě přítelkyni. Vrací se z vězení, Olga mu oznamuje, že má nový vztah s hercem, který je o 23 let mladší. On zareaguje tím, že navazuje nový vztah s Vodňanskou. Žijí vespolek zvláštní partnerský mnohoúhelník. Na fotkách jsou společně a působí spokojeně. Nerozumím. Obvyklý argument, že se nerozvedli kvůli dětem, nemá u bezdětného Havla logiku. Vodňanská přitom Olgu obdivuje. Holky se evidentně respektovaly jako ženy v harému.

Vztahy Havla k ženám byly vskutku komplikované. Vodňanská například zveřejňuje dopis, kde jí Havel píše, jak je sám ze sebe bezradný, a potřebuje od Vodňanské poradit jako od ženy a

psycholožky, protože je obviňován „z děvkařství, když cítí cit k Aničce, Vodňanské a přitom i ke své ženě Olze“.

Ani jako potenciální otec se moc nevytáhnul. Vodňanská popisuje, jak zjistila, že je s Havlem těhotná. Havel tomu nechce věřit a jednoznačně nemá radost. Naopak Olga radost má a navrhuje Vodňanské komunu. Nicméně rozhodne to, že Havel dítě nechce. V dopise pak Havel píše Vodňanské dlouhé pojednání, jak by bylo správné, aby s ní šel k potratové komisi, ale zrovna mu přivezou materiál na přestavbu Hrádečku, a tak ji v tom „pochopitelně a logicky“ nechá samotnou. Po potratu Vodňanská píše Olze, že si myslí, že to byla chyba.

Po delší době přestane Olze čtyřúhelník vyhovovat a navrhne rozchod s vedlejšími partnery. Ona slib dodrží, Havel nikoli. Ze čtyřúhelníku je trojúhelník. Havel to vysvětluje v dopise: „Sere mne, že nejsem schopen žít ani s Olgou, ani bez ní, že nejsem schopen se rozhodnout…“

Volné partnerské vztahy silně předznamenávají levicový liberalismus současnosti. Zjevně již tehdy se formovala skupina lidí, která měla k rodině hodně jiný přístup než tehdejší většinová společnost. Vodňanská je bezpochyby hodný člověk. Z knihy je cítit její dobrota a láska. Klidně bych ji označil za matku všech levicových liberálů. Jako individualista s pravicovým smýšlením bych si s ní ale určitě dlouhodobě nerozuměl. Ona miluje komunity, pospolitosti a zbytečná slovíčka. Nic pro mě. Jenomže myslím, že už někde tady pramení dnešní rozdělení naší stávající společnosti. Václav Klaus a Václav Havel by si už tehdy neměli moc co říct. Děti lidí těchto skupin jsou dnes ovlivněni rodiči a posunuli se ještě o krok dál. Příkopy se prohloubily. Pražská kavárna začala vznikat už za socialismu, nikoli dnes.

A nejde jen o přístup k rodině, sexu či genderům. Kniha zcela mimoděk ukazuje, jak se už během osmdesátých let formoval politický směr, který se po roce 1989 promění v ODA, Unii Svobody či TOP 09. Něco, co dnes občas nazýváme i sluníčkáři a kavárníci. Dnes bychom tyto strany označili za levicové, tehdy se jim však ve snaze o odlišení od komunistů říkalo pravicové. Lidé jako Bratinka, Kroupa, Palouš, Šabatová a Halík se scházeli u Havla. Budoucí leader tohoto politického proudu však v soukromé rovině rozhodně nebyl suverén. Je z něj cítit nerozhodnost, nejistota a časté deprese. Havel zapíjí silné prášky na spaní alkoholem, aby mohl spát.

Jakmile se přehoupneme do roku 1989, vše se mění. Vodňanská živě popisuje, jak se lidé kolem Václava Havla změnili. Nikde to neříká otevřeně, ale z knihy je jasné, že se připravovali na revoluci. Zatímco ovečky si myslely, že 17. listopad přišel nečekaně, autorka mezi řádky ukazuje, že tak to nebylo. Havel a lidé kolem něj o budoucí revoluci věděli předem. Vodňanská jasně popisuje, jak jí lidé kolem Havla (např. M. Žantovský) v květnu 1989 říkali, že Havel už není to, co býval. Musí se připravit na novou situaci, nemůže si dovolit žádný skandál, a proto vedle něj už nemůže stát milenka Vodňanská, ale jen manželka Olga.

Přišel listopad 1989 a Vodňanská vidí, že už k Havlovi nepatří. Je pohlcen politikou. V prosinci 1989 jí volá, že bude inaugurován prezidentem. Milovala ho, přála mu to, ale zároveň jí bylo nevýslovně smutno, že jí byl Havel lidem ukraden. Upadla do hluboké deprese. I na Havla je ta prudká změna moc rychlá. V únoru 1990 se potkávají v Lánech. Dává jí hlavu do klína a pláče. Ani v prezidentské funkci nedokázal Havel vztah s Vodňanskou úplně přerušit.

Až v roce 1996 přišel zlom, který Vodňanská dlouho nechápala. Havel navrhl Vodňanské, že se jejím přítelem má stát místo něj Tomáš Halík. Vodňanská si do deníku poznamenala: „Trochu přehlédl, že je kněz a má celibát.“ A pak se na scéně objevuje Veškrnová a přebírá otěže.

Vodňanská v jednom rozhovoru prohlásila, že nechtěla svou knihou Havla poškodit. Po revoluci v ději hodně vynechává a přeskakuje. Proč asi? Poškodila by ještě víc havlovské iluze, kdyby napsala vše? Už takhle je popsán jako sebestředný sobec, který nikdy nemusel řešit existenční problémy, protože

krom období vězení a vojny si žil vždy velmi nadprůměrně. Odkaz 17. listopadu je najednou jiný. Ono to vlastně nebylo tak hezké a idylické, jak se dlouho zdálo.

Je možné, že si komunisté a estébáci vyhlídli Havla, aby pro ně revoluci udělal? Takové spekulace tu vždy byly. Je možné, že on svou roli užitečné loutky nepochopil, ale špičky předešlého režimu si díky tomu zlegalizovaly své nečisté příjmy? Možná. Znamená to snad, že revoluce byla špatně? Ne. Znamená to jen tolik, že revoluce byla příliš měkká. Díky měkkému Havlovi a levicově liberálním lidem kolem něho nebyla dotažená důsledně do konce. Takže dnes už protagonisté předešlého režimu nevládnou jako estébáci, ale jako úspěšní podnikatelé. Mají politickou a ekonomickou moc. Opět. Jen větší než tehdy.

~~~

Zdroj:
https://www.reflex.cz/clanek/komentare/91202/vladimir-pikora-voda-ktera-hori-aneb-listopadova-revoluce-byla-mekka-z-estebaku-udelala-uspesne-podnikatele.html

Sdílet
~~~